

mulier instituut

Monitor Sportief wedstrijdgedrag 2018

Registratie sportief en onsportief gedrag in de Nederlandse sport met de SportklimaatApp

David Romijn

Corry Floor

Rick Prins

Monitor Sportief wedstrijdgedrag 2018

Registratie sportief en onsportief gedrag in de Nederlandse sport met de SportklimaatApp

Met ondersteuning van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

**David Romijn
Corry Floor
Rick Prins**

Mulier Instituut

sportonderzoek voor beleid en samenleving

Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht

Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht

T +31 (0)30 721 02 20 | I www.mulierinstituut.nl

E info@mulierinstituut.nl | T @mulierinstituut

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	7
2.	Onderzoeksverantwoording	9
2.1	Inleiding	9
2.2	De SportklimaatApp	9
2.3	Pilots	11
2.4	Veldwerkonderzoek	12
2.5	Datavormgeving	13
3.	Gedrag in de wedstrijd vastgelegd	15
3.1	Wedstrijdachtergronden	15
3.2	Positief en negatief wedstrijdgedrag	16
3.3	Wedstrijden met rode gedragingen	17
3.4	Gedrag in relatie tot sportiviteit	19
3.5	Conclusie	20
4.	De ontwikkeling van wedstrijdspanning tijdens een wedstrijd	21
4.1	Verloop wedstrijdspanning	21
4.2	Supporters en begeleiding	23
4.3	Pauze- en rustmomenten (of: spanningsverloop/temperatuur van een wedstrijd)	26
4.4	Wedstrijdspanning naar teams: uit- en thuisgedrag, winst of verlies	28
4.5	Conclusie	30
5.	Conclusie	31
5.1	Resultaten	31
5.2	Tot slot: drie lessen over sportief wedstrijdgedrag	31
	Referenties	33
	Bijlage 1. De SportklimaatApp	35

1. Inleiding

Hoe sportief verloopt de gemiddelde sportwedstrijd in Nederland en hoeveel excessen vinden jaarlijks in de amateursport plaats? Deze vragen hebben we in de afgelopen zes jaar beantwoord bij het monitoren van het programma 'Naar een veiliger sportklimaat' (VSK). We hebben onderzoek gedaan onder diverse groepen die betrokken zijn bij de Nederlandse sport. Tussen 2012 en 2018 zijn sporters, toeschouwers, kaderleden, arbitrage en niet-sporters bevraagd, registratiesystemen geraadpleegd en zijn bondsmedewerkers tuchtzaken geïnterviewd.

Hoewel excessen zeker niet uitgebannen zijn en ze nog met regelmaat de aandacht van de media en politiek halen, laat het VSK-onderzoek zien dat in de Nederlandse amateursport een kleine maar structurele afname van zwaar ongewenst gedrag plaats heeft gevonden tussen 2012 en 2018.

In de VSK Monitor 2017 bleek dat de sportbetrokken Nederlander (deelnemers of bezoeker van wedstrijden) voor het eerst minder wangedrag meemaakte in de sport. Dat percentage daalde van 38 naar 34 procent. Naast de sporters zelf, maakten ook kaderleden tussen 2014 en 2018 minder ongewenst gedrag mee, zo bleek in de monitor van 2018.

De cijfers zoals we in de afgelopen jaren hebben gebruikt voor de VSK Monitor 2012 tot en met 2018, hebben naast hun grote waarde ook twee beperkingen. De eerste is dat deze methoden focussen op (zwaar) ongewenst gedrag. Hierdoor bestaat de kans dat een sportieve wedstrijd met wat duw- en trekwerk in een spannende slotfase gelijk staat aan een wedstrijd met meerdere rake klappen en een onveilig gevoel bij de betrokkenen. Het tweede bezwaar is dat vragenlijsten en interviews zich altijd beperken tot terugvragen en daarmee een beroep doen op het geheugen van de bevroegde. Mogelijk dat de respondent zich zaken van de laatste 12 maanden anders herinnert door een recente ervaring.

Deze bezwaren vormden de belangrijkste reden om naast de meer afstandelijke wijze van terugvragende excessenervaringen ook een onderzoeksmethode te ontwikkelen die sportief en onsportief gedrag in wedstrijden direct registreert als het gebeurt. Dat is na enkele proefperiodes gelukt met behulp van een digitale applicatie die met de smartphone te gebruiken is. De resultaten van deze onderzoeksmethode zijn beschreven in voorliggende rapportage: de Monitor Sportief wedstrijdgedrag 2018.

2. Onderzoeksverantwoording

2.1 Inleiding

Om iets te kunnen zeggen over het wedstrijdgedrag op de Nederlandse sportvelden, is gebruikgemaakt van een speciaal ontwikkelde applicatie voor de mobiele telefoon. Deze app is ontwikkeld in het kader van de monitoring die het Mulier Instituut uitvoert van het beleidsprogramma 'Naar een veiliger sportklimaat'. In deze monitoring wordt informatie verzameld over het klimaat op de sportvelden op basis van ervaringen van sporters, arbitrage en vrijwilligers, maar ook door te kijken naar meldingen van rode kaarten en excessen.

De gegevens die in de monitoring worden gepresenteerd, zijn veelal retrospectief. Vanuit de wens om ook informatie tijdens de wedstrijd te verkrijgen, is voorgesteld om hier observatieonderzoek voor in te zetten. Door een observant tijdens de wedstrijd te laten noteren wat er gebeurt, is het mogelijk een objectief beeld te krijgen van alle gedragingen en overschaduwt een bepaalde gebeurtenis niet de herinnering aan het gedrag.

Dit observatieonderzoek heeft vorm gekregen in een pilotonderzoek naar ongewenst gedrag op de voetbalvelden (Vaane, 2014). In deze pilot bleek al snel dat 'traditionele' manieren van verslaglegging onvoldoende waren om alles te registreren wat er tijdens een wedstrijd gebeurt. Naar aanleiding van deze ervaring en op basis van een pilot van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) in het doen van onderzoek met een applicatie (Sonck & Fernee, 2013) is gekozen om de SportklimaatApp te ontwikkelen om het observeren betrouwbaarder te maken.

2.2 De SportklimaatApp

Het doel van de Monitor Sportief wedstrijdgedrag 2018 is om een zo volledig en ongekleurd mogelijk beeld te krijgen van het brede scala aan (on)sportieve handelingen dat plaatsvindt tijdens diverse sportwedstrijden. De SportklimaatApp is zo ontwikkeld dat dezelfde app gebruikt kan worden voor meerdere sporten. Op deze manier kunnen sporten met elkaar worden vergeleken en is de app voor de observant gemakkelijk in gebruik.

Bij de start van de registratie dienen de observanten de achtergrondgegevens van de wedstrijd in te vullen. Hierbij wordt vastgelegd wat de locatie van de wedstrijd is, welke sport wordt beoefend, wat het geslacht van de sporters is, hun leeftijdscategorieën en wat het prestatieniveau¹ is waarop de wedstrijd wordt gespeeld. Met deze gegevens wordt het mogelijk verschillen in gedragingen naar achtergrondkenmerken uit te splitsen en zo meer zicht te krijgen op de gedragingen van verschillende groepen.

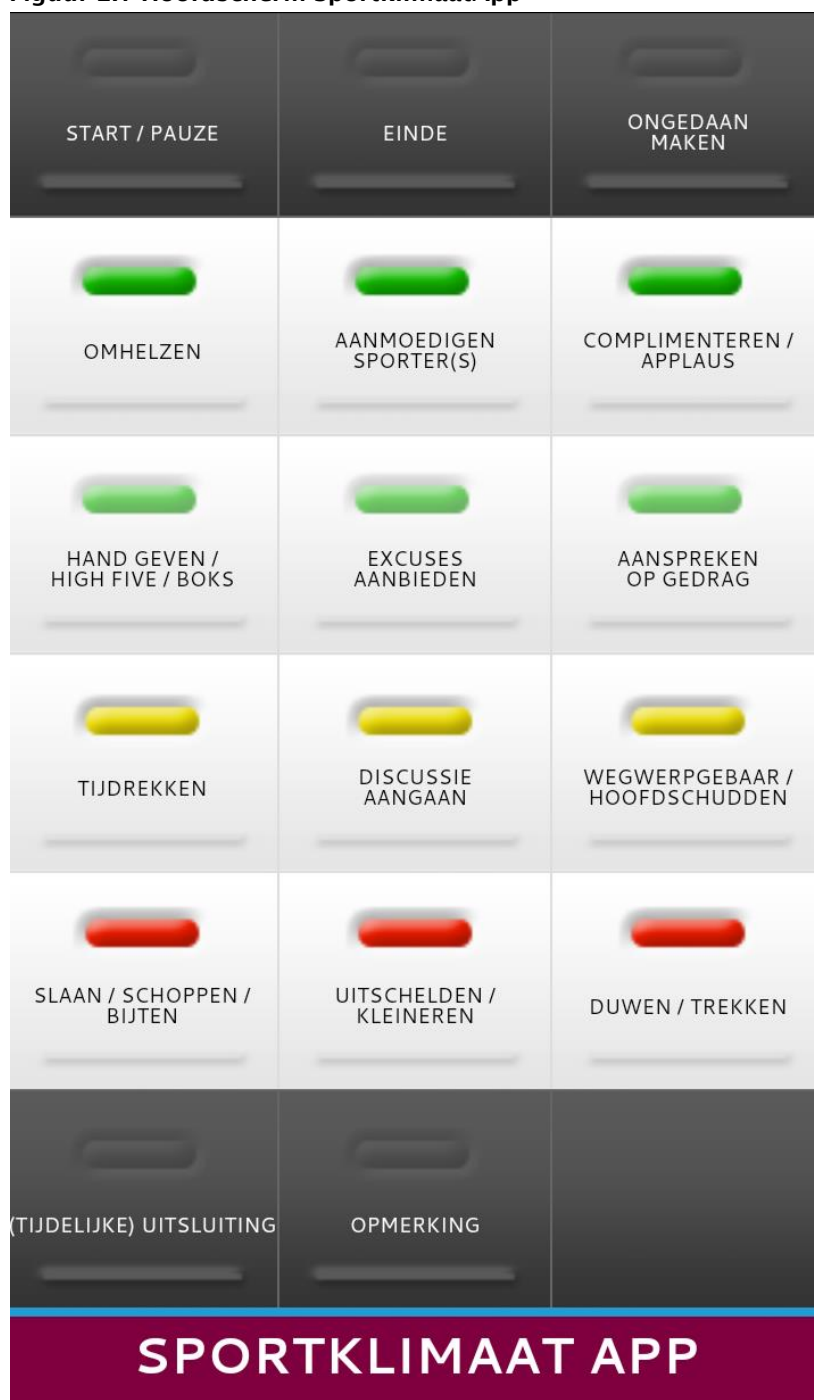
Figuur 2.1 geeft een afbeelding weer van het belangrijkste scherm van de app. Dit scherm dient om de gedragingen tijdens een wedstrijd te registreren. De gedragingen hebben vier kleurencategorieën:

¹ In bijlage 1 staan afbeeldingen van de schermen in de app en staat verder uiteengezet wat precies met deze variabelen wordt gemeten.

- Donkergroen: zeer positieve gedragingen;
- Lichtgroen: positieve gedragingen;
- Geel: negatieve gedragingen;
- Rood: excessieve gedragingen.

Met deze gedragingen wordt het gedrag van de spelers gemonitord. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in het thuis- of het uit-team. Bij het intoetsen van de gedraging verschijnt een *pop-up* waar aan kan worden gegeven of deze gedraging het thuis- of het uit-team betreft.

Figuur 2.1 Hoofdscherm SportklimaatApp

Het gedrag dat tijdens de wedstrijd wordt geregistreerd, heeft alleen betrekking op het gedrag van de sporters in het veld of op de bank. Het gedrag van toeschouwers, coaches en arbitrage worden niet geregistreerd. Om hier wel iets over te kunnen zeggen, volgt aan het einde van de wedstrijd een na-registratie. In deze na-registratie kunnen observanten aangeven welk team heeft gewonnen, hoe het gedrag van de begeleiding en de coaches was en hoe het gedrag van de sporters tegenover de arbitrage was. Daarbij is een veld voor opmerkingen opgenomen waar observanten extra informatie kunnen geven. Aan het einde wordt gevraagd of de observant de sport zelf beoefent².

2.3 Pilots

Na de verkennende observatiepilot in 2014 hebben twee pilots in het werken met de app plaatsgevonden. De eerste pilot was kleinschalig opgezet om te onderzoeken of het werken met de app daadwerkelijk gebruiksvriendelijker en meer betrouwbaar was dan de observaties die met pen en papier werden uitgevoerd. Op basis van 43 wedstrijden bij vier verschillende sporten is gekeken of de app toekomst had op het gebied van monitoring. In twee gevallen hebben observanten naar dezelfde wedstrijd gekeken om te controleren of zij op eenzelfde manier zouden registreren.

Het belangrijkste voordeel van observaties met behulp van de SportklimaatApp ten opzichte van observaties met pen en papier is dat de observanten meer waarnemen. In de tijd waarin ze turfden en schreven, konden ze niet naar de wedstrijd kijken. Dat zorgde voor problemen omdat sportieve en onsportieve handelingen elkaar in een wedstrijd vaak snel opvolgen. Met de SportklimaatApp in de hand werden aanzienlijk meer gedragingen (sportief en onsportief) geregistreerd.

De observanten vonden het werken met de app prettig, maar moesten vaak wel even wennen aan wat ze moesten doen. Daarbij hebben de observanten enkele opmerkingen gemaakt die hebben geleid tot het aanscherpen van de informatie in de app. Zo is de gedraging 'tijdrekken' bijvoorbeeld toegevoegd en is 'racisme' verwijderd. De eerste bleek moeilijk te vatten onder andere gedragingen, de laatste bleek te zeer een kwestie van interpretatie en vooral lastig waarneembaar. De observanten die in de pilot dezelfde wedstrijd hebben geobserveerd, lieten eenzelfde algemeen beeld van de wedstrijd zien. Wel verschilde het aantal registraties van gedragingen; niet alle gedragingen werden door beide respondenten geregistreerd (Romijn et al., 2016). Het grootste bezwaar van de app was dat de observanten graag zo goed en volledig mogelijk wilden registreren, maar dat het keurslijf van de app te strak was voor incidentele gebeurtenissen. Dit heeft geleid tot een uitbreiding en verduidelijking van het veld 'opmerkingen' en een slotvraag waarbij de respondent gevraagd wordt hoe sportief hij/zij de wedstrijd in zijn geheel vond. Door de observanten bij de eerste pilot expliciet uit te leggen dat ze hun opmerkingen kwijt konden aan het einde van de registratie, is het aantal bruikbare wedstrijden verhoogd. De observanten gingen langer op betrouwbare wijze door met hun registratie.

De tweede pilot is grootschaliger opgezet. Studenten van vier hogescholen (Windesheim, Hanzehogeschool Groningen, Hogeschool Arnhem en Nijmegen en Fontys Sporthogeschool) hebben met de app sportwedstrijden geobserveerd. Zij kregen voorafgaand aan de registratie instructies van een onderzoeker van het Mulier Instituut. In totaal hebben 156 observanten 334 wedstrijden geobserveerd in 33 takken van sport. Iedere observant heeft meerdere wedstrijden geobserveerd, zodat in het werken

² Meer informatie opgenomen in bijlage 1.

met de app gewenning ontstond. Naar aanleiding van deze pilot is de Sportklimaatapp opgenomen als monitoringsinstrument in de VSK Monitor (Van Kalmthout et al., 2016). Na deze pilot is onder andere ook de opschoningsmethode en wijze van analyseren verder verbeterd waardoor onbruikbare wedstrijden (te weinig of onrealistische gedragingsintervallen) beter herkend konden worden.

2.4 Veldwerkonderzoek

Het onderzoek binnen de monitor Sportief wedstrijdgedrag is voortgezet met een veldwerkperiode van twee jaar in 2017-2018, waarin observanten gedurende vier periodes van zes weken het wedstrijdgedrag in bijna duizend wedstrijden registreerden. Op basis van de voorgaande pilots is gekozen voor het werken met veldwerkers om ervoor te zorgen dat de registraties van goede kwaliteit zijn. De observanten registreren per periode tussen de twaalf en vijftien wedstrijden zodat zij voldoende vertrouwd raken in het werken met de applicatie.

De observanten waren met name studenten met affiniteit voor sport en bewegen. In dit geval waren de observaties geen onderdeel van hun studie, maar een bijbaan waarvoor zij betaling ontvingen. De observanten zijn zo geselecteerd dat in zoveel mogelijk verschillende plaatsen in Nederland observaties zijn verricht. Dit heeft geresulteerd in observaties in 86 plaatsen in Nederland.

De observanten werkten onder een aantal voorwaarden:

- 12-15 wedstrijden per periode registreren;
- Geen registraties bij de vereniging(en) waar je lid bent of training geeft;
- Minstens drie verschillende sporten per periode registreren, te kiezen uit: basketbal, (beach)volleybal, handbal, hockey, korfbal, rugby, voetbal, zaalvoetbal, waterpolo;
- Maximaal vijf wedstrijden van dezelfde sport bij minimaal twee verschillende verenigingen;
- Minstens twee verschillende leeftijdsgroepen: kinderen (5-12 jaar), jongeren (12-18 jaar), senioren (18-35 jaar), veteranen (35 jaar en ouder).

De observanten kunnen voor het registreren uit negen sporten kiezen. In de eerste periode waren ook badminton en tennis opgenomen. Na de eerste periode bleek dat deze sporten te weinig registraties van gedragingen opleverden om een goede uitspraak te kunnen doen over wat er tijdens de wedstrijden gebeurde. Veel van de registraties konden niet in de analyse opgenomen worden. Vandaar dat is gekozen om deze sporten in de vervolgperiodes niet meer te registreren en worden in deze monitor de resultaten van badminton en tennis niet meegenomen.

Tabel 2.1 geeft een overzicht van de vier veldwerkperiodes. In totaal is met 30 verschillende observanten gewerkt die minimaal één periode veldwerk hebben verricht. Twaalf observanten hebben alle vier de periodes veldwerk verricht. Dit zorgde voor continuïteit in de observaties en de mogelijkheid om met deze observanten hun veldwerk te evalueren.

Tabel 2.1 Overzicht veldwerkperiodes in 2017-2018

Periode	Startdatum periode	Einddatum periode	Aantal observanten	Totale aantal wedstrijden ³
1	22 april 2017	28 mei 2017	21	223
2	7 oktober 2017	12 november 2017	21	232
3	17 maart 2018	22 april 2018	20	246
4	15 september 2018	14 oktober 2018	15	174
Totaal			30	875

Voorafgaand aan iedere periode is een bijeenkomst gehouden met de observanten. In deze bijeenkomst stond enerzijds het introduceren van het werken met de app centraal en anderzijds een evaluatie van de observaties die zij hebben uitgevoerd. In deze meer inhoudelijke evaluatie van de observaties kwamen vragen aan bod als: bij welke groepen zien we meer negatief gedrag? Welke factoren dragen volgens jullie bij aan positief of negatief gedrag op het veld? Op deze manier is gewaarborgd dat respondenten uit verschillende periodes op dezelfde manier meten, en heeft het Mulier Instituut onderzocht in hoeverre de beleving van de respondenten overeenkwam met de registraties.

2.5 Datavormgeving

De data in dit onderzoek bieden de mogelijkheid om verschillende soorten analyses uit te voeren. Uit de observaties zijn twee datasets verkregen:

- Wedstrijden in rijen: deze data geven een overzicht van de gedragingen die in een wedstrijd hebben plaatsgevonden. Deze dataset geeft een goed beeld van hoe het ervoor staat in de Nederlandse amateursport.
- Gedragingen in rijen: om erachter te komen welk gedrag tot negatief/excessief gedrag leidt, is het in dit bestand mogelijk om de gedragingen die zich tijdens een wedstrijd voordoen, chronologisch te beschouwen.

Op basis van deze twee datasets wordt in het vervolg van de rapportage inzicht gegeven in de gedragingen die hebben plaatsgevonden tijdens de geobserveerde wedstrijden. Dit gebeurt in de vorm van beschrijvende data in hoofdstuk 3, om vervolgens in hoofdstuk 4 een verdieping uit te voeren naar de ontwikkeling van de wedstrijdspanning.

³ In totaal zijn meer wedstrijden geregistreerd dan hier zijn weergegeven. Sommige wedstrijden voldeden niet aan de minimale eisen, waardoor deze niet zijn opgenomen in de uiteindelijke analyse.

3. Gedrag in de wedstrijd vastgelegd

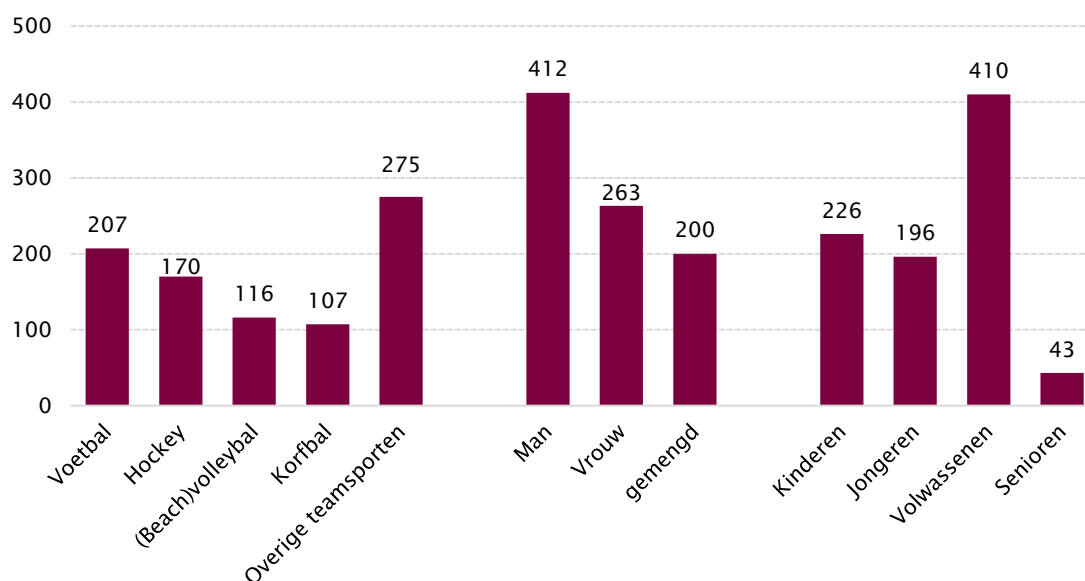
In dit hoofdstuk gaan we gedetailleerd in op de uitkomsten van de registraties die via de SportklimaatApp zijn verricht. We presenteren de totalen van de verschillende tellingen, maar zullen ook relevante uitsplitsingen maken naar diverse achtergronden, te weten: sporttakken, geslacht en leeftijd (paragraaf 3.1). Daarnaast presenteren we een gemiddeld wedstrijdverloop op basis van sportieve en onsportieve gedragingen (paragraaf 3.2 t/m 3.4). Ook hierin volgt een verdieping, onder andere naar sporttak. In 3.5 volgen de belangrijkste conclusies.

3.1 Wedstrijdachtergronden

In totaal zijn 875 wedstrijden bruikbaar gebleken voor analyse. Het gaat hierbij om negen verschillende teamsporten waarbij registraties hebben plaatsgevonden. De meeste wedstrijden zijn in het voetbal geregistreerd (207), gevolgd door hockey (170). Deze twee grootste teamsporten zijn onderscheiden vanwege hun omvang. Daarnaast hebben we ook (beach)volleybal apart geanalyseerd omdat dit de enige teamsport was waarbij een fysieke scheiding tussen teams plaatsvindt (door middel van een net). Korfbal is als unieke sport meegenomen omdat dit de enige teamsport is waarbij senioren gemengd (man en vrouw) in wedstrijden uitkomen. De overige teamsporten zijn zaalsporten (basketbal, handbal, zaalvoetbal), waterpolo en rugby.

Ongeveer de helft van de wedstrijden was van uitsluitend mannen of jongens (412), de andere helft bestond uit gemengde teams of uitsluitend vrouwen. De helft van de wedstrijden (410) betrof wedstrijden van volwassenen (ca. 18-35 jaar). Verder ging het om kinderen (tot 12 jaar; 226) en jongeren (ca. 12 tot 18 jaar; 196). Een klein gedeelte (43) van de metingen betrof senioren (35 jaar en ouder).

Figuur 3.1 Geanalyseerde wedstrijden naar achtergrond (in absolute aantallen, n=875)

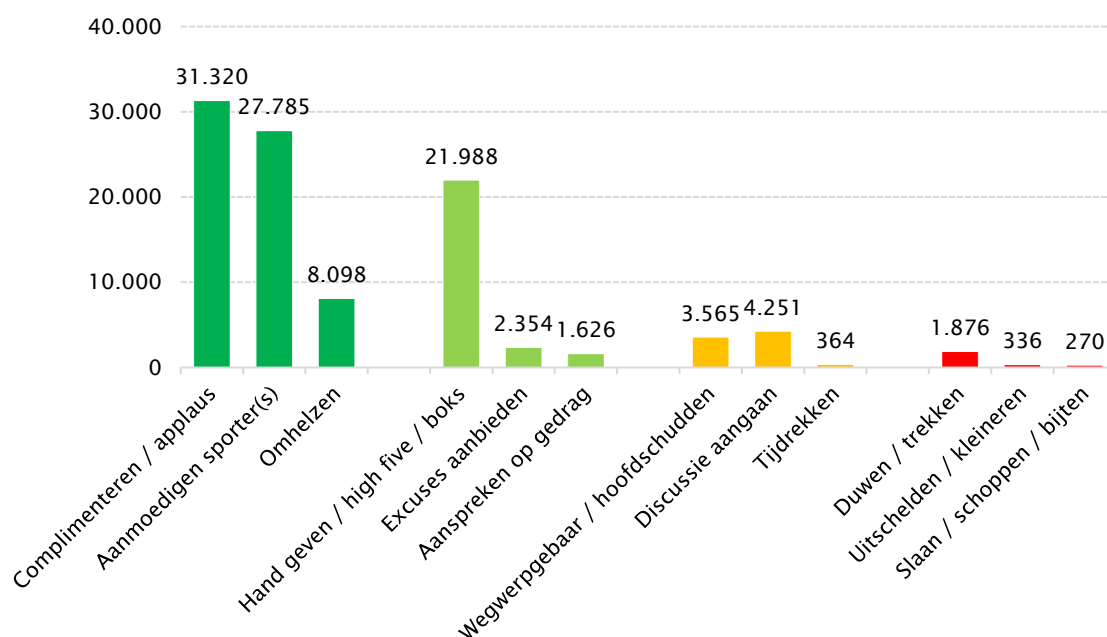

N.B.: Gemengde wedstrijden betreffen ook kinder- en jeugdwedstrijden waarbij jongens en meisjes gemengd spelen in andere sporten dan korfbal.

3.2 Positief en negatief wedstrijdgedrag

In de 875 geanalyseerde wedstrijden zijn in totaal 103.833 gedragingen van sportief en onsportief wedstrijdgedrag geregistreerd. Deze gedragingen waren in overgrote meerderheid zeer positief (65%) tot positief (25%) van aard (figuur 3.2). In 8 procent van de gevallen gaat het om negatieve gedragingen (met name discussie aangaan en wegwerpgebaren). 2 procent van alle gedragingen is negatief en/of excessief waarbij duwen en trekken het meeste voorkomt.

Figuur 3.2 Verdeling geregistreerde gedragingen bij 9 teamsporten naar aard van de gedraging (in absolute aantallen, n=103.833)

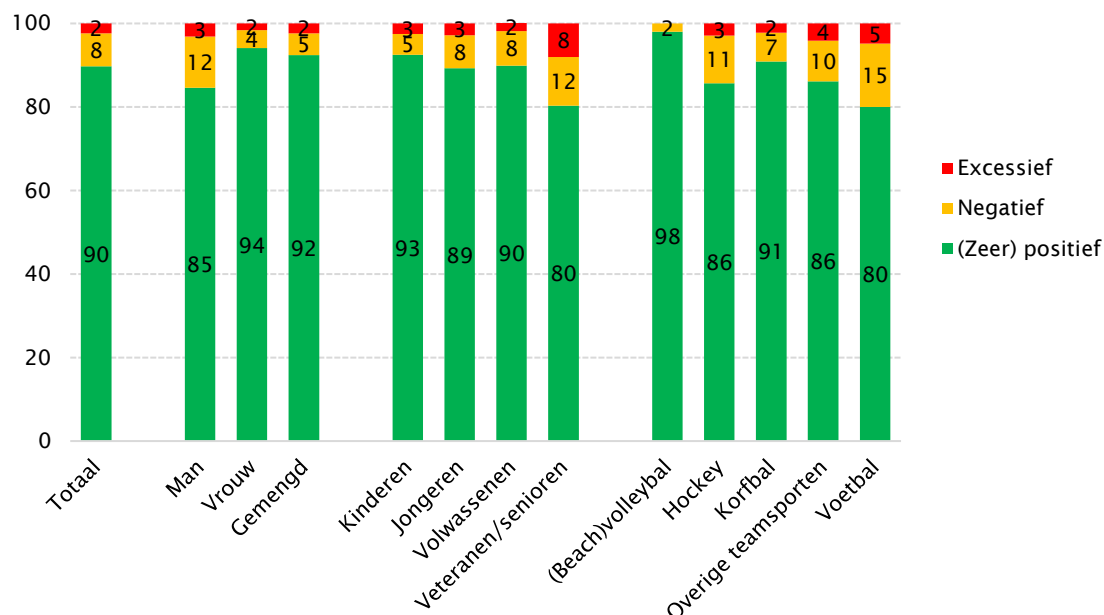

De overgrote meerderheid van positieve gedragingen is terug te zien in alle sporten, in alle leeftijden en voor zowel mannen als vrouwen (figuur 3.3). Toch is wel degelijk verschil te zien in de mate waarin negatieve en excessieve gedragingen voorkomen onder verschillende groepen. Zo valt op dat onder volwassen mannen vaker negatief en excessief gedrag voorkomt, dat naarmate sporters ouder worden het aantal negatieve en excessieve gedragingen ook toeneemt en dat verschillen optreden tussen verschillende sporten, waarbij (beach)volleybal met afstand het grootste aandeel positieve gedragingen heeft.

Korfbal positiever dankzij vrouwen

Teamsporten waarbij contact is tussen beide teams - dus zonder een net ertussen zoals bij (beach)volleybal - hebben een vergelijkbare verdeling van (zeer) positieve, negatieve en excessieve gedragingen. Alleen korfbal vormt hierop de uitzondering (zie figuur 3.3). Het hogere aandeel van de (zeer) positieve gedragingen bij deze sport komt vooral door de relatief grote hoeveelheid gemengde wedstrijden. Gecontroleerd voor geslacht blijkt dat het aandeel groene gedragingen in korfbal vergelijkbaar is aan hockey, voetbal en andere teamcontactsporten. De aanwezigheid van vrouwen maakt dat over het algemeen in wedstrijden minder negatieve gedragingen voorkomen.

Figuur 3.3 Gedragingen naar aard, per achtergrond (in procenten, n=875)

3.3 Wedstrijden met rode gedragingen

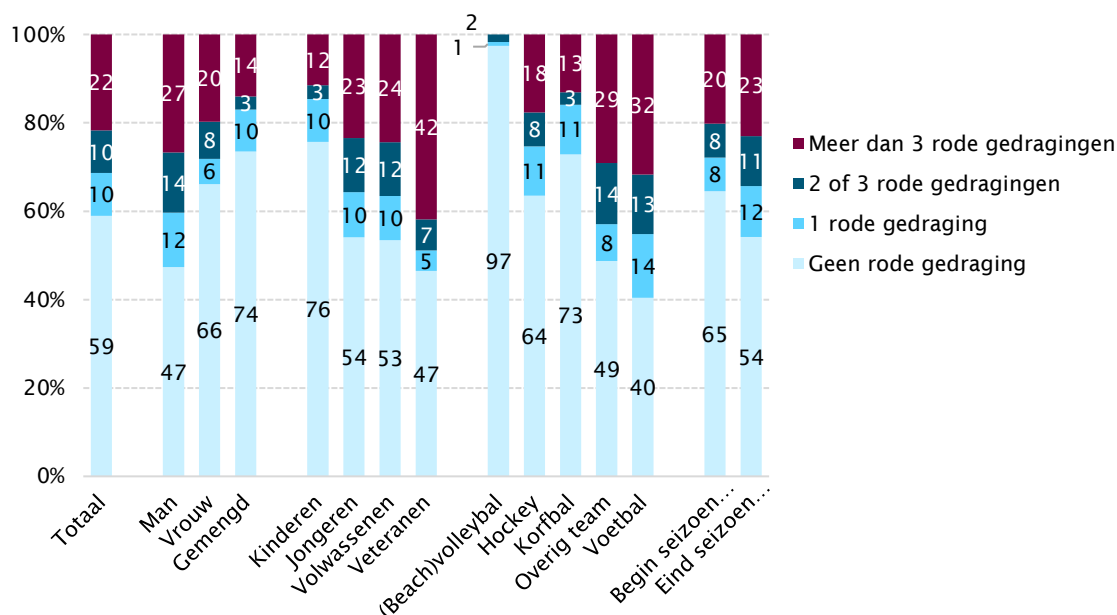
Rode gedragingen zijn een relevante categorie voor verdere analyses omdat deze de grootste invloed op de betrokkenen kunnen hebben in de beleving van het sportplezier. Waar oranje gedragingen nog door grote groepen als ‘acceptabel’ worden beschouwd of ‘horend bij de sport’, is bij rode gedragingen brede consensus over de onaanvaardbaarheid van fysiek en verbaal geweld. Tegelijkertijd geldt dat niet iedere wedstrijd waar een rode gedraging plaatsvindt, ook meteen een onsportieve of onaangename wedstrijd is. Groene gedragingen kunnen een tegenwicht bieden aan een incidenteel ‘rood’ moment.

In 359 van de 875 wedstrijden (41%) was sprake van minimaal één rode gedraging. Mannen hebben vaker wedstrijden met een of meer rode gedragingen dan vrouwen of gemengde teams (resp. 53% vs. 34% en 26%). Kinderen hebben minder vaak rode gedragingen dan de overige leeftijdscategorieën. Voetbal en andere teamsporten hebben vaker dan hockey, korfbal en zeker (beach)volleybal te maken met rode gedragingen in wedstrijden (zie figuur 3.4).

In figuur 3.4 is een verdeling gemaakt tussen wedstrijden waar één rode gedraging voorkwam, wedstrijden met twee of drie geregistreerde rode gedragingen en wedstrijden met meer dan drie excessieve handelingen. De eerste categorie betreft incidenten, de tweede beschrijft wedstrijden waar een opeenvolging van rood gerag gesust lijkt en de laatste categorie (meer dan 3) lijken wedstrijden waar beperkt gesust is na een eerste rode gedraging. Het valt in figuur 3.4 op dat onder veteranen de incidentele en gesuste wedstrijden zeer beperkt zijn (resp. 5 en 7 procent) ten opzichte van het aandeel wedstrijden met meer dan drie rode gedragingen. Mogelijk ligt de oorzaak hiervoor in dat de arbitrage hier niet van het niveau is dat voor senioren (18-35 jaar) beschikbaar is, terwijl het fanatisme (minimaal) gelijk is.

Bij mannen, in het voetbal en in overige teamsporten zijn deze percentages van lichtgroene en oranje categorieën juist relatief groot. Mogelijk zijn de spelers in deze situaties bekwaam in de-escaleren.

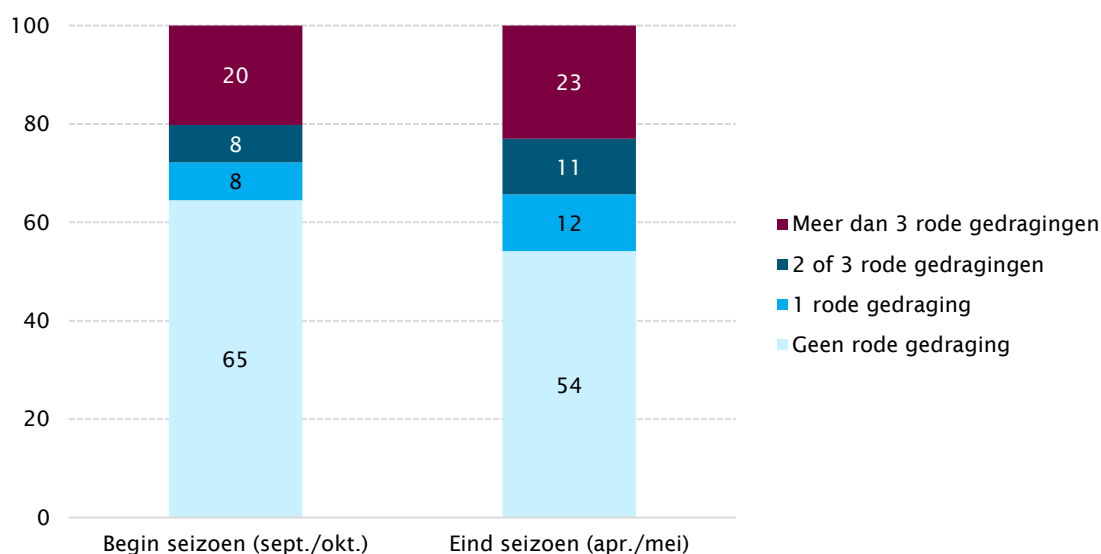
Figuur 3.4 Aandeel wedstrijden naar hoeveelheid rode gedragingen (in procenten, n=875)

Alle teamsporten die zijn gevolgd, werken seizoenen af die starten in het najaar en eindigen in het voorjaar. Ze volgen daarmee de schooljaren. De vier veldwerkperiodes zijn afgestemd op deze indeling en bieden de mogelijkheid om te vergelijken of meer rode gedragingen plaatsvinden aan het begin van het seizoen of juist aan het einde.

Deze analyse bevestigt het gevoel dat naarmate de spanning in de competitie toeneemt, ook het aandeel wedstrijden met één of meer rode gedragingen toeneemt (figuur 3.5). In het begin van het seizoen is dit nog iets minder dan bij één op de drie wedstrijden het geval (35%); aan het einde van het seizoen gaat het om iets minder dan de helft (46%).

Figuur 3.5 Aandeel wedstrijden naar hoeveelheid rode gedragingen per periode in het seizoen (in procenten, n=875)

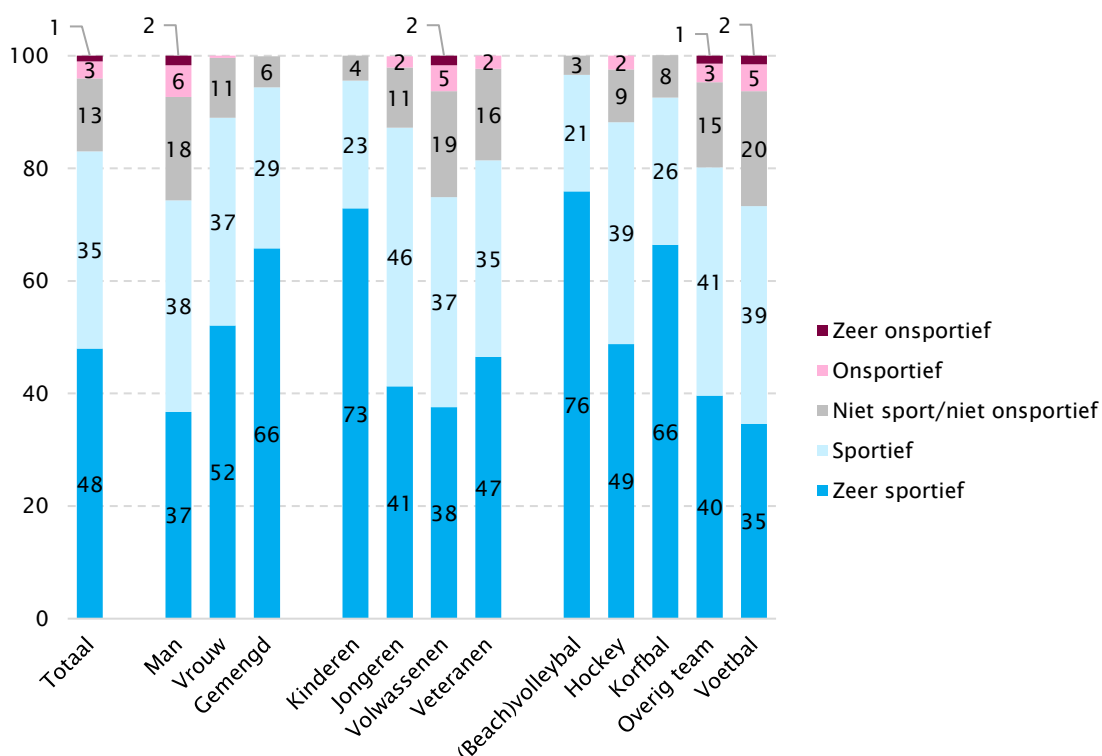

3.4 Gedrag in relatie tot sportiviteit

Dat niet iedere wedstrijd met één of meer rode gedragingen gelijkstaat aan een (zeer) onsportieve sportervaring blijkt uit de beoordelingen van de observanten die gevraagd is het algemene karakter van de wedstrijd te beoordelen. Hoewel 10 procent van alle gedragingen negatief of excessief is (paragraaf 3.2) en meer dan een op de vijf sportwedstrijden te maken heeft met vier of meer rode gedragingen (paragraaf 3.3), wordt slechts 4 procent van de wedstrijden als onsportief (3%) of zeer onsportief (1%) beoordeeld door neutrale observanten (figuur 3.6).

Uit deze analyse blijkt dat het overgrote deel van de wedstrijden volgens de observanten (zeer) sportief verliep (82%). Veel van de eerdere conclusies op basis van gedragingen worden verder ondersteund door de beoordeling van de wedstrijdssportiviteit door de observanten. Vrouwen, gemengde teams, kinderen en volleyballers hebben vaker (zeer) sportieve wedstrijden. Het valt op dat veteranen, ondanks het relatief hoge aandeel rode gedragingen, niet minder sportieve wedstrijden hebben dan volwassenen en jongeren.

Figuur 3.6 Beoordeelde mate van sportiviteit over gehele wedstrijd (in procenten, n=875)

Veteranen (ca. 35+) bleken relatief veel rode gedragingen in hun wedstrijden te hebben (zie figuur 3.3 en 3.4) maar tegelijk scoren ze gelijk met andere leeftijdscategorieën op het beoordeelde sportieve karakter van de gehele wedstrijd. Ruim 80 procent van hun wedstrijden is (zeer) sportief. De opvallendste positieve uitschieters zijn wedstrijden met gemengde teams, van kinderen en bij het (beach)volleybal. Opvallend is dat in het voetbal, waar relatief veel wedstrijden één of meer rode gedragingen hebben (59%), slechts 7 procent van de wedstrijden (zeer) onsportief wordt beoordeeld.

3.5 Conclusie

- Het gedrag van teamsporters tijdens wedstrijden is in overgrote hoeveelheid zeer positief of positief te noemen. 90 procent van de ruim honderdduizend geregistreerde gedragingen was (zeer) positief. De resterende 10 procent van de gedragingen was grotendeels negatief (8%) en incidenteel excessief (2%). Vrouwen, kinderen en volleyballers noteerden de hoogste verhoudingen positieve gedragingen.
- Excessief is niet incidenteel te noemen. In 41 procent van de wedstrijden viel één of meer rode gedragingen te noteren. Ook hierbij geldt dat vrouwen, volleyballers en kinderen dit relatief het minste meemaken.
- Rode gedragingen maken een wedstrijd niet per se onsportief of zeer onsportief. Ondanks de bovenstaande cijfers wordt slechts 4 procent van de wedstrijden als onsportief (3%) of zeer onsportief (1%) beoordeeld. Geen van de bijgewoonde wedstrijden van kinderen (tot 12 jaar) werd als onsportief beoordeeld.
- Naast de verschillende achtergronden (man, senioren/veteranen, teamcontactsport) bepaalt ook het belang van de wedstrijd de mate van negatief of excessief gedrag. Aan het einde van het seizoen is het aandeel wedstrijden met rode gedragingen ruim 10 procent hoger dan aan het begin van het seizoen.

4. De ontwikkeling van wedstrijdspanning tijdens een wedstrijd

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de ontwikkeling van sportief wedstrijdgedrag gedurende wedstrijden. Om dat te doen wordt een sterke vereenvoudiging van sportief wedstrijdgedrag gehanteerd: wedstrijdspanning. Deze maat geeft aan de hand van de geobserveerde gedragingen globaal aan hoe hoog de ‘spanning’ in de wedstrijd is.

Voor deze verdieping zijn alle gedragingen in fracties van wedstrijden gegroepeerd. De verhouding tussen de groene, oranje en rode gedragingen bepaalt het sportieve karakter van de geformuleerde fractie van vijf minuten. Deze verhouding van sportieve en onsportieve gedragingen in een afgebakende fractie wordt uitgedrukt in een cijfer voor de wedstrijdspanning. Dit cijfer loopt van 1 tot 4. Hoe hoger het cijfer, des te hoger is het aantal onsportieve gedragingen in deze vijf minuten. Dit cijfer wordt vervolgens over de gehele periode van de wedstrijd opnieuw berekend. Omdat niet alle wedstrijden even lang duren, is gekozen om het verloop van de wedstrijdspanning naar de proportie van de wedstrijd uit te drukken.

In paragraaf 4.1 gaan we in op de ontwikkeling van de wedstrijdspanning in teamsporten. De daaropvolgende paragrafen gaan in op de vraag wat de invloed is van supporters, scheidsrechters en begeleiding (4.2), pauze- en rustmomenten (4.3) en uit- en thuisgedrag (4.4) van teams. In 4.5 worden de bevindingen samengevat.

4.1 Verloop wedstrijdspanning

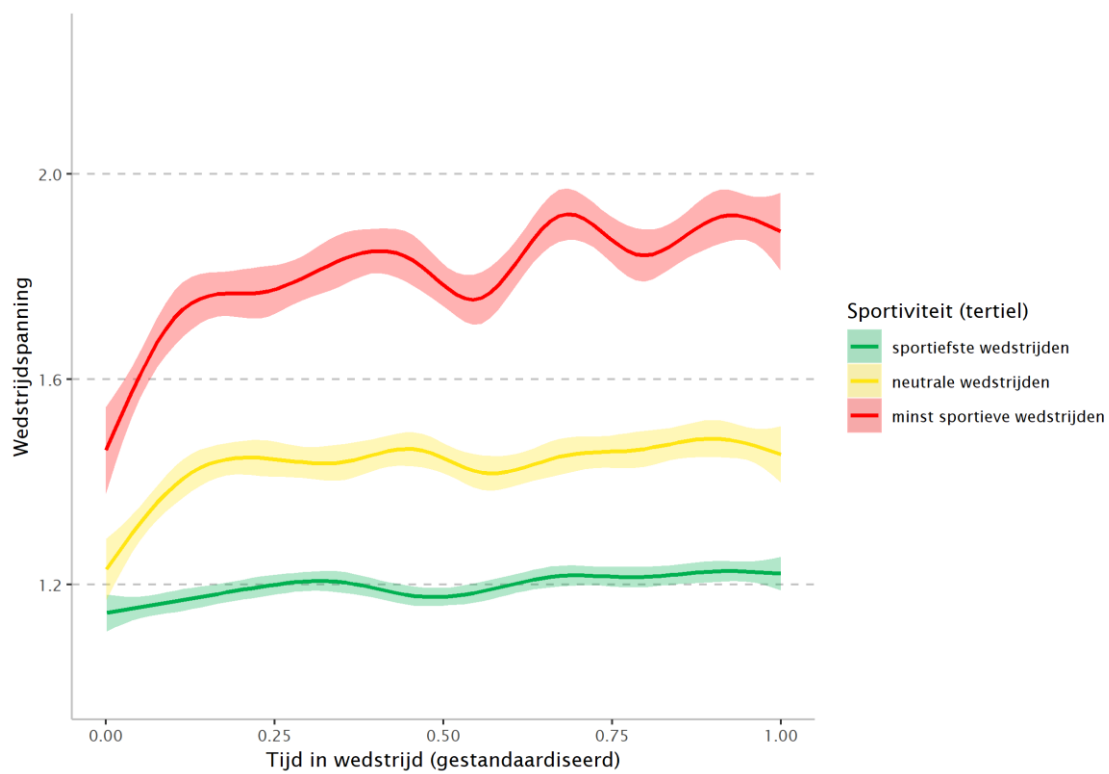
Gemiddeld genomen loopt de wedstrijdspanning op naarmate de wedstrijd vordert. Om dat te visualiseren, hebben we alle wedstrijden ingedeeld in één van de volgende categorieën:

- 33% sportiefste wedstrijden;
- 33% neutrale wedstrijden;
- 33% minst sportieve wedstrijden.

Deze indeling is gebaseerd op de gemiddelde wedstrijdspanning in de wedstrijd. Uit de visualisatie in figuur 4.1 blijkt dat vooral de neutrale en minst sportieve wedstrijden een stijgende wedstrijdspanning hebben (figuur 4.1). Een andere opvallende bevinding is dat wedstrijden gemiddeld genomen in de eerste 10 procent van de wedstrijdtijd een sterke stijging van wedstrijdspanning laten zien - met uitzondering van de 33 procent meest sportieve wedstrijden (figuur 4.1).

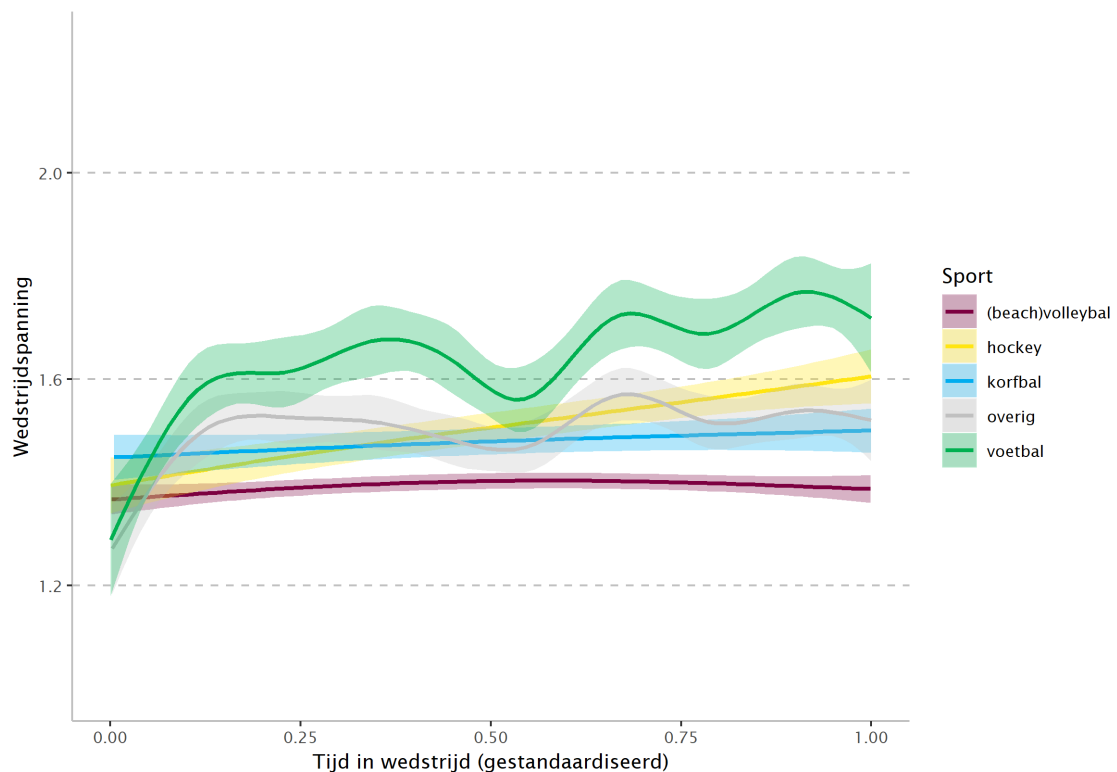
De meest sportieve wedstrijden onderscheiden zich door vanaf de eerste minuut sportiever te zijn dan de minder sportieve en ronduit onsportieve wedstrijden (figuur 4.1). Het is dus niet zo dat gemiddeld genomen alle type wedstrijden op een gelijk niveau van sportiviteit starten en dat de meer onsportieve wedstrijden zich negatief ontwikkelen, terwijl de sportieve wedstrijden zich positief ontwikkelen.

Figuur 4.1 Gemiddelde ontwikkeling (en 95% betrouwbaarheidsinterval) wedstrijdspanning, naar uiteindelijke sportiviteit

Wanneer de gemiddelde wedstrijdspanning wordt uitgesplitst naar sport, wordt duidelijk dat de wedstrijdspanning bij voetbal na ongeveer 10 procent van de wedstrijd altijd hoger is dan bij de overige sporten (figuur 4.2). Bij (beach)volleybal, hockey en korfbal verloopt de wedstrijdspanning constant, terwijl bij voetbal en overige teamsporten een grilliger patroon waarneembaar is (figuur 4.2).

Figuur 4.2 Gemiddelde ontwikkeling (en 95% betrouwbaarheidsinterval) wedstrijdspanning, naar sporttak

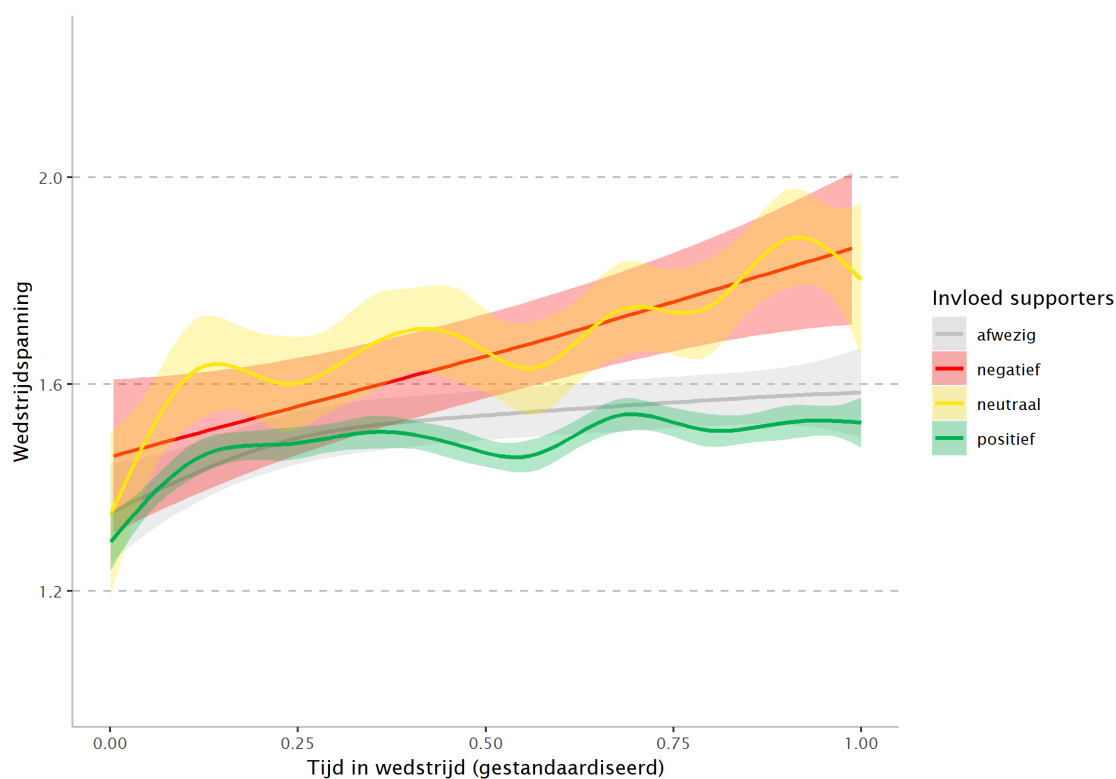

4.2 Supporters en begeleiding

Supporters en de begeleiding van het uit- en thuisteam doen niet direct mee aan de wedstrijd, maar hun gedrag kan wel invloed hebben op het wedstrijdverloop. Om dit te verkennen hebben we het, na afloop van de wedstrijd beoordeelde, gedrag van supporters en begeleiding gerelateerd aan het verloop van de wedstrijdspanning.

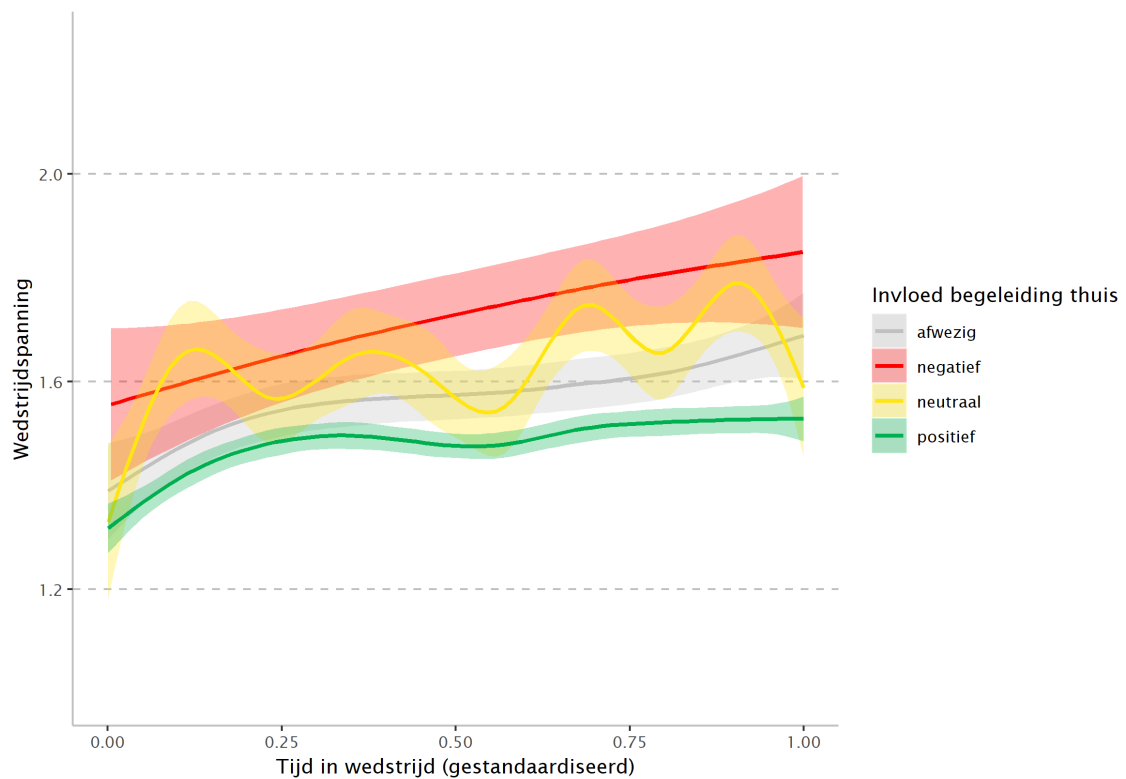
Bij 8 procent van de wedstrijden waren geen supporters aanwezig. Bij 1 procent van de wedstrijden werd de invloed van supporters als negatief beoordeeld, bij 11 procent van de wedstrijden als neutraal en bij 80 procent als positief. In de eerste helft van de wedstrijd verschilt de wedstrijdspanning niet aanzienlijk naar mate van invloed van supporters (figuur 4.3). Wanneer er geen supporters aanwezig zijn, of hun invloed positief was, was in de tweede helft van de wedstrijd de wedstrijdspanning lager dan wanneer de invloed van supporters als neutraal of negatief werd beoordeeld (figuur 4.3).

Figuur 4.3 Gemiddelde ontwikkeling (en 95% betrouwbaarheidsinterval) van wedstrijdspanning naar invloed van supporters

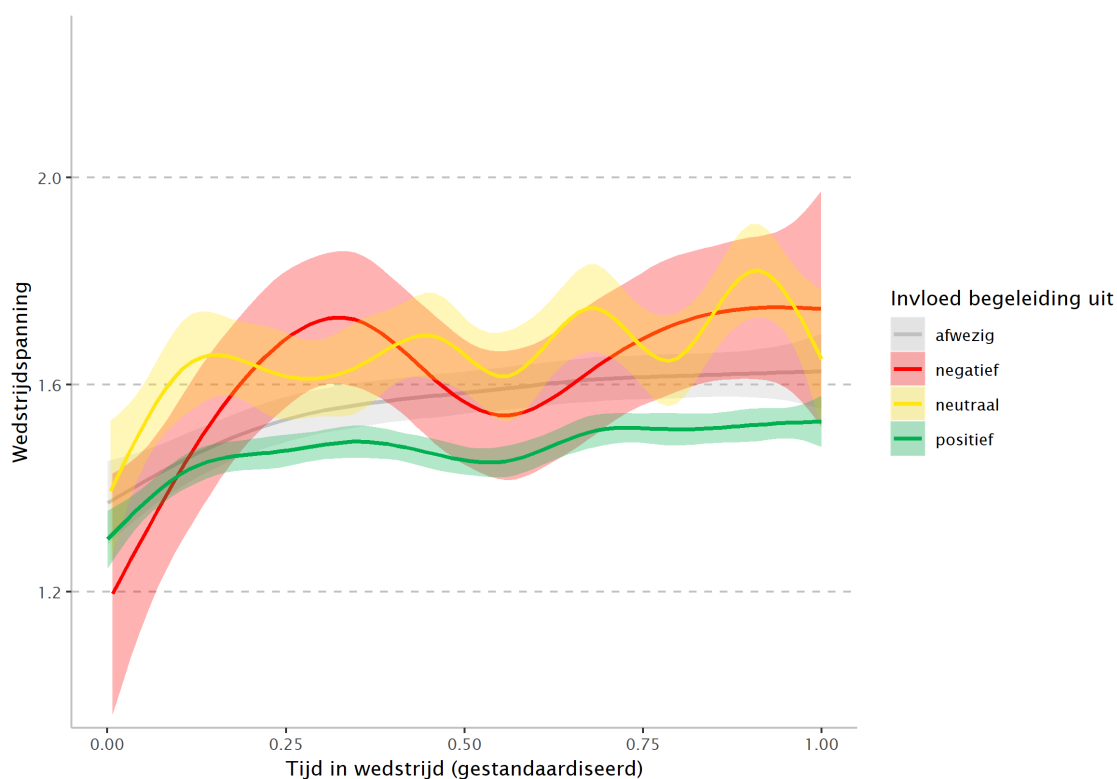
Van de 875 geobserveerde wedstrijden was bij 15 procent geen begeleiding van het thuisteam aanwezig. Bij 72 procent werd de invloed van de thuisbegeleiding als positief beoordeeld, bij 11 procent als neutraal en bij 2 procent als negatief. Figuur 4.4 visualiseert de relatie tussen het gedrag van de begeleiding en het verloop van de wedstrijdspanning. Bij wedstrijden met een positieve invloed van de thuisbegeleiding was de wedstrijdspanning lager dan wanneer de invloed neutraal of negatief was. Hoewel wedstrijden met neutrale en negatieve begeleiding niet van elkaar verschillen in wedstrijdspanning (de betrouwbaarheidsintervallen overlappen), is een trend zichtbaar dat de wedstrijdspanning gemiddeld hoger wordt naarmate de begeleiding van het thuisteam minder positief is.

Figuur 4.4 Gemiddelde ontwikkeling (en 95% betrouwbaarheidsinterval) van wedstrijdspanning naar invloed van de begeleiding van het thuisteam

Bij 16 procent van de wedstrijden zijn geen begeleiders van het uit spelende team meegereisd. De uitbegeleiding werd in 69 procent van de wedstrijden als positief beoordeeld, bij 12 procent als neutraal en bij 2 procent als negatief. Wedstrijden waar de uitbegeleiding zich positief gedroeg, hadden een lagere wedstrijdspanning dan de andere wedstrijden. Wedstrijden met een neutrale begeleiding, een negatieve begeleiding of geen begeleiding van het thuisteam verschilden niet veel van elkaar in het verloop van de wedstrijdspanning.

Figuur 4.5 Gemiddelde ontwikkeling (en 95% betrouwbaarheidsinterval) van wedstrijdspanning naar invloed van de begeleiding van het uitspelende team

Bovenstaande resultaten laten zien dat wedstrijden met positief gedrag van supporters en met thuis- en uitbegeleiding gemiddeld een lagere wedstrijdspanning hebben. De verschillen tussen neutrale en negatieve begeleiding of supporters zijn minder duidelijk. Dat laatste kan te wijten zijn aan de relatief kleine hoeveelheid wedstrijden met neutrale of negatieve begeleiding, waardoor de betrouwbaarheidsinterval groter wordt.

De relaties die gevonden zijn, zijn geen oorzaak-gevolgrelaties. Het zou kunnen dat door het gebrek aan wedstrijdspanning, de begeleiding en supporters positiever zijn. Maar het omgekeerde kan ook: door positieve mensen bij de wedstrijd, wordt de wedstrijdspanning lager. Het is aan te bevelen om in de toekomst dieper op deze relatie in te gaan.

4.3 Pauze- en rustmomenten (of: spanningsverloop/temperatuur van een wedstrijd)

In figuur 4.1 viel op dat de gemiddelde wedstrijdspanning daalt rond de helft van een wedstrijd, en iets lichter afneemt op een kwart en op drie kwart van een wedstrijd. Dit leidde tot de hypothese dat pauze- en rustmomenten gerelateerd kunnen zijn aan de wedstrijdspanning en wel zo dat een pauze voor verlaging van wedstrijdspanning kan zorgen. Om dat te onderzoeken, is de tijdsperiode voorafgaand aan een pauze vergeleken met de tijdsperiode na de pauze. Dat hebben we gedaan voor 5 minuten voor en na de pauze, 10 minuten voor en na de pauze en de gehele periode voor en na de pauze.

Ten opzichte van de 5 minuten voor de pauze, is de gemiddelde wedstrijdspanning 5 minuten na de pauze significant lager (tabel 4.1). Wanneer een 10 minuten-periode rondom de pauze wordt genomen, is dat verschil niet meer statistisch significant, en wanneer de gehele periode voor en na een pauze wordt genomen, wordt een significante stijging van de wedstrijdspanning waargenomen. Het lijkt er dus op dat een pauze kan leiden tot een zeer korte periode van lagere wedstrijdspanning. Na deze korte periode is de wedstrijdspanning weer terug op het oude niveau. De geobserveerde stijging in wedstrijdspanning wanneer de gehele periode voor en na een pauze in acht wordt genomen, reflecteert eerdere een geobserveerde stijging van wedstrijdspanning in een wedstrijd (tabel 4.1).

Tabel 4.1 Verschil in gemiddelde wedstrijdspanning voor en na een pauze, naar eigenschappen van een wedstrijd

	5 minuten voor en na pauze		10 minuten voor en na pauze		Gehele periode voor en na pauze	
	Voor	Na	Voor	Na	Voor	Na
Totaal (N=842)	1.55	1.46**	1.53	1.50	1.49	1.54**
33% Sportiefste wedstrijden (N=296)	1.19	1.17	1.20	1.18	1.19	1.21*
33% Neutrale wedstrijden (N=236)	1.48	1.40**	1.47	1.43*	1.43	1.46**
33% Minst sportieve wedstrijden (N=295)	1.92	1.73**	1.85	1.80	1.78	1.87**
Voetbal (N=195)	1.69	1.50**	1.68	1.57*	1.60	1.68
Hockey (N=168)	1.60	1.47*	1.53	1.49	1.46	1.55
Korfbal (N=105)	1.49	1.45	1.50	1.45	1.46	1.48
(Beach)volleybal (N=103)	1.37	1.37	1.37	1.38	1.37	1.37
Overig team (N=271)	1.52	1.46	1.51	1.50	1.49	1.53

* p<0.05; ** p<0.01

Onsportieve wedstrijden hebben meer baat bij de pauzemomenten dan sportieve wedstrijden. Want in deze wedstrijden daalt spanning rondom pauzes sneller. Dat kan deels komen doordat de meest sportieve wedstrijden gemiddeld genomen bijna de minimale wedstrijdspanning hebben (1 is de minimale spanning in deze schaal). Daardoor is het voor deze wedstrijden vrijwel onmogelijk om een nóg lagere wedstrijdspanning te krijgen. Dat neemt niet weg dat een korte periode na de pauze voor de minder sportieve wedstrijden wel degelijk leidt tot een lagere wedstrijdspanning dan voor die pauze.

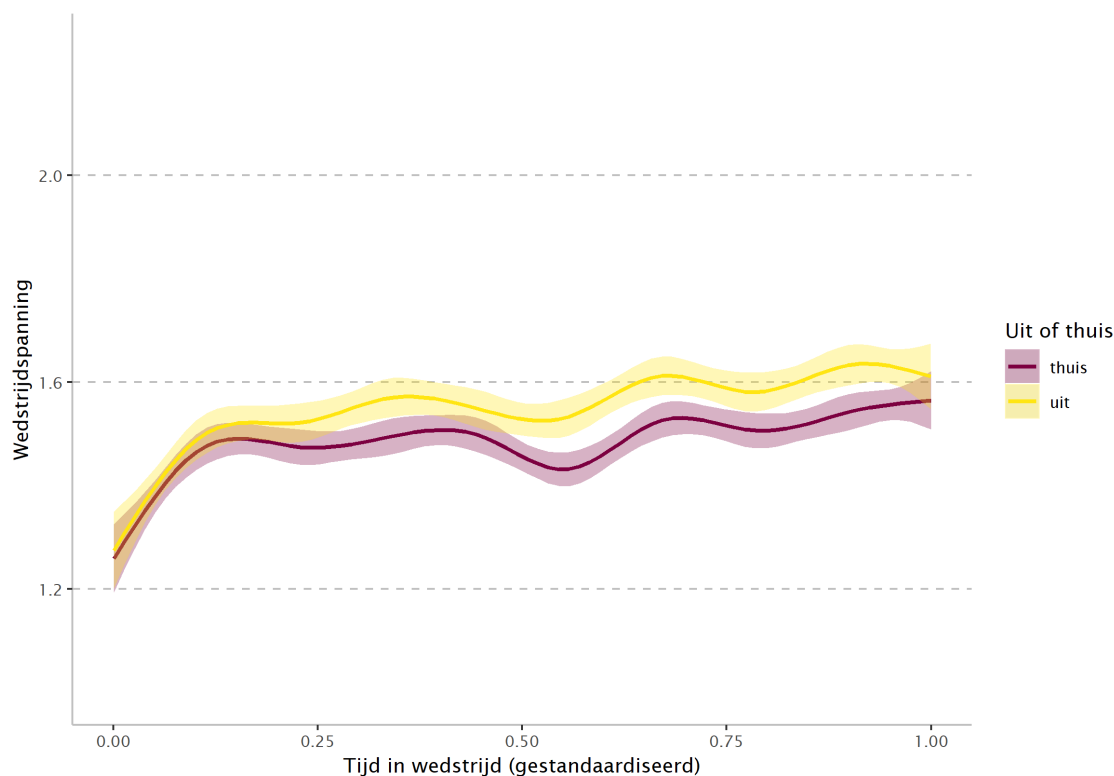
Bij de gemaakte uitsplitsing naar sporten valt het op dat de wedstrijdspanning vooral bij voetbal en hockey daalt in de periode van 5 minuten rondom de pauze. Korfbal en (beach)volleybal laten een vlakker verloop van de wedstrijd zien (zie ook figuur 4.2) en hebben voorafgaand aan de pauze een minder hoge wedstrijdspanning dan voetbal en hockey. Dit kan deels verklaren waarom bij voetbal en hockey wel een afname in wedstrijdspanning wordt geobserveerd en bij korfbal en (beach)volleybal niet.

4.4 Wedstrijdspanning naar teams: uit- en thuisgedrag, winst of verlies

Tot nu toe hebben we alleen onderzocht wat de wedstrijdspanning van de wedstrijd als geheel is. Het is ook interessant om na te gaan of de wedstrijdspanning tussen teams gemiddeld genomen verschilt. Is er bijvoorbeeld een verschil in wedstrijdspanning tussen thuis- en uit spelende teams? En maakt het voor de wedstrijdspanning uit of een team heeft gewonnen of verloren?

Er zijn lichte verschillen te zien in het verloop van de wedstrijdspanning tussen uit- en thuisspelende teams (figuur 4.6). Gedurende een groot gedeelte van de wedstrijd heeft het thuisspelende team een lagere wedstrijdspanning dan het uit spelende team (figuur 4.6). Dit is voornamelijk het geval in de tweede helft van de wedstrijd, tot vlak voor het einde van de wedstrijd. Het lijkt er vooral op dat de wedstrijdspanning van uit spelende teams gemiddeld genomen sterker stijgt dan de wedstrijdspanning van thuisspelende teams.

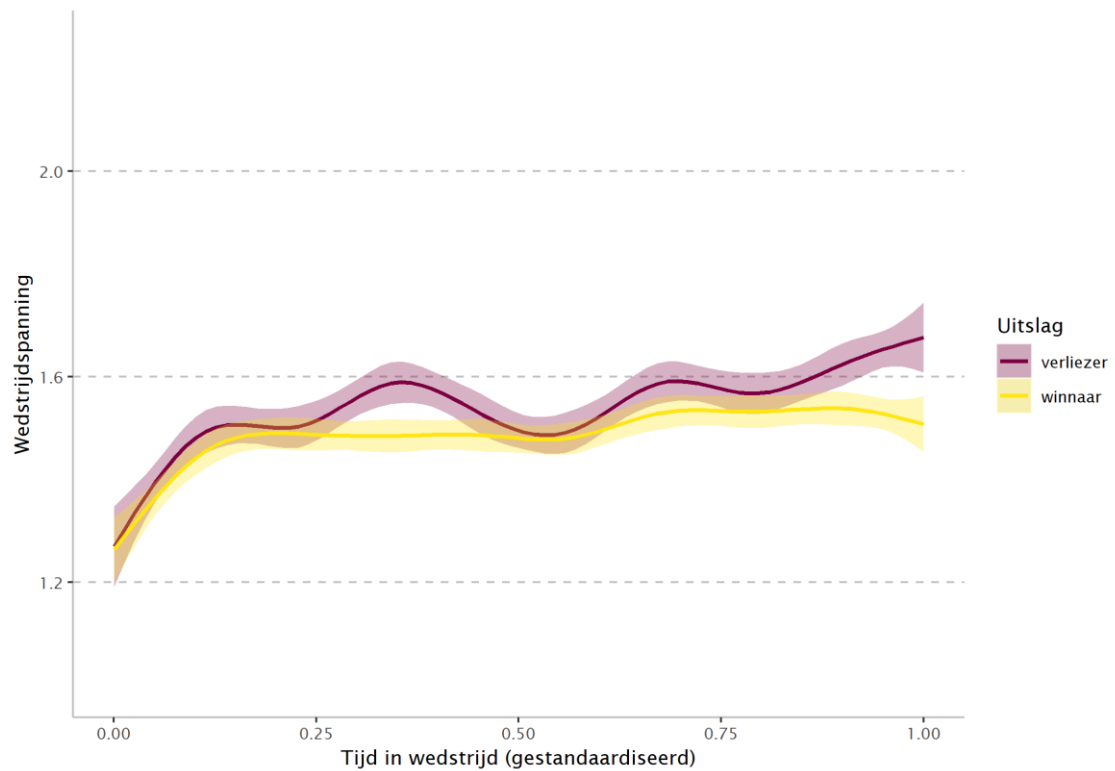
Figuur 4.6 Gemiddelde ontwikkeling (en 95% betrouwbaarheidsinterval) van wedstrijdspanning van uit- en thuisspelende teams

Tegen het einde van de wedstrijd is vaak duidelijk welke partij lijkt te winnen. We veronderstelden dat verliezende team tegen het einde van de wedstrijd relatief vaak extra strijd moet leveren in een uiterste poging om een wedstrijd te kantelen. Deze extra strijd zou tot een hogere wedstrijdspanning moeten leiden. Om dat te onderzoeken, zijn we bij wedstrijden met een winnaar of verliezer nagegaan wat het verloop van de wedstrijdspanning was tussen de uiteindelijke winnaar en verliezer.

Figuur 4.7 laat zien dat met name in de laatste fase van de wedstrijd de wedstrijdspanning van het verliezende team stijgt, terwijl de wedstrijdspanning van de winnende partij constant blijft. In de laatste 10 procent van de wedstrijd overlappen de betrouwbaarheidsbanden elkaar niet en kunnen we spreken van een significant verschil in wedstrijdspanning tussen verliezende teams en winnende teams.

Figuur 4.7 Gemiddelde ontwikkeling (en 95% betrouwbaarheidsinterval) van winnende en verliezende teams

4.5 Conclusie

- Gedurende een wedstrijd gaat de wedstrijdspanning omhoog. Dat betekent dat naarmate de wedstrijd vordert, gemiddeld meer oranje en rode gedragingen zijn geobserveerd. Deze toename is vooral het geval bij de wedstrijden waar de gemiddelde wedstrijdspanning relatief hoog is.
- Wedstrijden met positief gedrag van supporters en de thuis- en uitbegeleiding hebben gedurende de hele wedstrijd gemiddeld een lagere wedstrijdspanning. De verschillen tussen neutrale en negatieve begeleiding of supporters zijn minder duidelijk.
- Hoewel geen oorzaak-gevolgrelaties zijn onderzocht, is het mogelijk dat een positieve houding van supporters en begeleiding wedstrijdspanning kan verlagen. Om dit te bevestigen is meer onderzoek nodig.
- De wedstrijdspanning daalt voor een korte periode (5 minuten) na de pauze ten opzichte van de 5 minuten daarvoor. Niet lang daarna is de wedstrijdspanning weer terug op het oude niveau van voor de pauze. De invloed van een pauze op wedstrijdspanning is dus van korte duur.
- Tussen teams verschilt het verloop van de wedstrijdspanning ook. Teams die thuis spelen hebben gedurende de wedstrijd een iets lagere wedstrijdspanning dan uit spelende teams. Verliezende teams laten, vooral in de laatste fase, een sterke stijging in wedstrijdspanning zien, terwijl winnende teams een constantere (en lagere) wedstrijdspanning hebben.

5. Conclusie

5.1 Resultaten

(Zeer) sportief gedrag is de norm

Het gedrag van teamsporters is gemiddeld genomen positief tot zeer positief. Vooral vrouwen, kinderen en volleyballers laten veel positief gedrag zien. Eén op de tien gedragingen was negatief (8%) of excessief (2%). Hoewel de excessieve gedragingen veel minder voorkomen dan positieve gedragingen, viel bij 41 procent van de wedstrijden minimaal één excessieve gedraging te noteren. Tegelijkertijd maakt de aanwezigheid van een excessieve gedraging niet een gehele wedstrijd onsportief; slechts 4 procent van de wedstrijden werd als onsportief beoordeeld.

De achtergrond van een wedstrijd (man, senioren/veteranen, teamcontactsport) en het belang van de wedstrijd bepalen de mate van negatief of excessief gedrag. Tegen het einde van het seizoen is het aandeel wedstrijden met rode gedragingen ruim 10 procent hoger dan aan het begin van het seizoen.

Wedstrijden beginnen sportiever dan ze eindigen

Gedurende een wedstrijd stijgt de wedstrijdspanning; er zijn meer oranje en rode gedragingen naarmate de wedstrijd vordert. Deze stijging is vooral te zien bij wedstrijden die gemiddeld een hogere wedstrijdspanning hebben. Wedstrijden waar supporters en de begeleiding positief gedrag vertonen hebben gemiddeld genomen een lagere wedstrijdspanning gedurende de hele wedstrijd, dan wedstrijden waar ze neutraal of negatief gedrag vertonen. Vooral bij wedstrijden met een hoge wedstrijdspanning, daalt de wedstrijdspanning na een pauze significant, hetzij voor korte duur (5 minuten).

De wedstrijdspanning verschilt ook tussen teams. Thuisspelende teams hebben gedurende de wedstrijd een lagere wedstrijdspanning dan uit spelende teams. Bij verliezende teams stijgt tegen het einde van de wedstrijd de wedstrijdspanning sterk; bij winnende teams is de wedstrijdspanning gedurende de hele wedstrijd hetzelfde.

5.2 Tot slot: drie lessen in sportief wedstrijdgedrag

‘Rood’ gedrag hoort erbij

In de VSK Monitor 2018 viel te lezen dat twee op de drie bestuurders wangedrag meemaken, maar dat dezelfde bestuurders de sociale veiligheid op de vereniging gemiddeld een 8,4 geven. Ook sporters, scheidsrechters en trainers scoren vergelijkbaar op deze vragen. Dit lijkt op het eerste gezicht een tegenstelling, maar wordt bevestigd door de uitkomsten van de metingen met de SportklimaatApp. Hoewel in 41 procent van de wedstrijden een rode gedraging (duwen/trekken, slaan, schelden) is geregistreerd, wordt maar 4 procent van de wedstrijden als onsportief beoordeeld door neutrale observanten.

Belangen zorgen écht voor spanning

Het merendeel van de gedragingen op de sportvelden en -banen is positief. Ook het merendeel van de wedstrijden verloopt sportief. Wanneer belangen oplopen, stijgt de wedstrijdspanning; aan het einde van het seizoen zijn er meer wedstrijden met rode gedragingen, en aan het einde van een wedstrijd loopt de wedstrijdspanning bij het verliezende team op.

Spanning is waarschijnlijk te sturen, maar hoe?

Of het mogelijk is om wedstrijdspanning te verlagen, valt uit dit onderzoek niet met zekerheid te concluderen. Wel zien we dat bij wedstrijden waar positieve supporters en begeleiding zijn, de wedstrijdspanning lager is dan wanneer dat niet zo is. De invloed van pauzes en rustmomenten op wedstrijdspanning is minimaal en tijdelijk.

In de toekomst is het wenselijk om de invloed van de interactie tussen de scheidsrechter en de teams op het spel mee te nemen. Daarnaast kan verder ingezet worden op voorspellen. Daar zijn in deze rapportage eerste pogingen toe gedaan. Met een uitbreiding van de data en analysemethoden moet het mogelijk worden om aan de hand van meerdere (achtergrond)kenmerken van de betreffende wedstrijd de kans op excessen exacter te voorspellen.

Referenties

Kalmthout, J. van, Ginneken, Z. van & Romijn, D. (2016). *Evaluatie SportklimaatApp pilot 2*. Utrecht: Mulier Instituut.

Romijn, D., Kalmthout, J. van & Broerse, J. (2016). *Resultaten pilot SportklimaatApp*. Utrecht: Mulier Instituut.

Sonck, N. & Fernee, H. (2013). *Using smartphones in survey research: a multifunctional tool Implementation of a time use app; a feasibility study*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP).

Vaane, J. (2014). *Subjectieve en objectieve veiligheid tijdens amateurvoetbalvelden. Een onderzoek naar de samenhang tussen subjectieve en objectieve veiligheid tijdens amateurvoetbalwedstrijden*. Utrecht: Mulier Instituut.

Bijlage 1. De SportklimaatApp

Met onderstaande figuren wordt inzicht gegeven in de registratievelden van de SportklimaatApp. Figuur b1.1 en b1.2 geven inzicht in de voor-registratie van de SportklimaatApp. Figuur b1.3 geeft het hoofdscherm van de SportklimaatApp weer en figuur b1.4 en b1.5 geven inzicht in de na-registratie.

Figuur b1.1 Voorregistratie SportklimaatApp eerste scherm

REGISTRATIE WEDSTRIJD

LOCATIE WEDSTRIJD *
Amsterdam

STARTTIJD WEDSTRIJD *
12:00

SPORT *
Voetbal

GESLACHT SPORTERS *
Mannen

LEEFTIJDSCATEGORIE *
Senioren (ca. 18-35 jaar)

SPORTKLIMAAT APP

Bij sport kon in de veldwerkperiode worden gekozen uit: basketbal, (beach)volleybal, handbal, hockey, korfbal, rugby, voetbal, zaalvoetbal, waterpolo

Er worden vier leeftijdsgroepen onderscheiden: kinderen (5-12 jaar), jongeren (12-18 jaar), senioren (18-35 jaar) en veteranen (35 jaar en ouder).

Geslacht geeft drie mogelijkheden: mannen, vrouwen of gemengd

Figuur b1.2 Voorregistratie SportklimaatApp tweede scherm

REGISTRATIE WEDSTRIJD

WEDSTRIJD (VUL IN)

PRESTATIENIVEAU *

D-team
Competitie wedstrijd - tegen eigen club
Ouders langs de lijn sarcastisch: 'Nou, wie zou er winnen'?

TEAM/SPORT(ST)ER 1 + KLEUR OF KERNMERK *

WV-HEDW D3 - gele hesjes

TEAM/SPORT(ST)ER 2 + KLEUR OF KERNMERK *

WV-HEDW D5 - blauw-witte shirts

NAAR REGISTRATIE

SPORTKLIMAAT APP

Het prestatieniveau diende door de respondent zelf ingevuld te

De teamnamen mochten ingevuld worden voor de duidelijkheid van de observant, maar in de data zijn de gegevens geanonimiseerd.

Figuur b1.3 Hoofdregistratiescherm SportklimaatApp

Figuur b1.4 Na-registratie eerste scherm

REGISTRATIE WEDSTRIJD

WELK(E) TEAM/SPORTER HEEFT GEWONNEN? *

Rood ▼

DE UITINGEN EN HET GEDRAG VAN DE SUPPORTERS EN PUBLIEK IS: *

Zowel positief als negatief ▼

DE UITINGEN EN HET GEDRAG VAN DE BEGELEIDING VAN ROOD IS: *

Vooraf negatief ▼

DE UITINGEN EN HET GEDRAG VAN DE BEGELEIDING VAN ZWART IS: *

Uitsluitend negatief ▼

IN HOEVERRE WAS ER DEZE WEDSTRIJD ONWENSELIJK GEDRAG TEGEN DE

SPORTKLIMAAT APP

De uitingen van gedrag van publiek en begeleiding kunnen in de na-registratie worden ingevuld. Hierbij kan worden aangegeven of het gedrag: uitsluitend positief, vooral positief, zowel positief als negatief, vooral negatief of uitsluitend

Figuur b1.5 Na-registratie tweede en derde scherm

REGISTRATIE WEDSTRIJD

IN HOEVERRE WAS ER DEZE WEDSTRIJD ONWENSELIJK GEDRAG TEGEN DE ARBITRAGE? *ONDER ONWENSELIJK GEDRAG VERSTAAN WE ONDER MEER: DISCUSSIE AANGAAN, UITSCHULDEN, INTIMIDEREN OF FYSIEK GEWELD GEBRUIKEN. **

Niet of nauwelijks ▼

HOE SPORTIEF VERLIEP DE WEDSTRIJD OVER HET ALGEMEEN VOLGENS JOU? *

Sportief ▼

OPMERKINGEN *

Scheidsrechters waren ouders. Ze wisten aan het begin van de wedstrijd niet waar ze moesten staan.

SPORTKLIMAAT APP

Observanten hadden de mogelijkheid om specifiek nog iets aan te geven over het gedrag van de spelers tegen de arbitrage. Hier konden zij aangeven of onwenselijk gedrag zich niet of nauwelijks, op een paar momenten, gedurende grote delen van de wedstrijd of (vrijwel) de gehele wedstrijd voordeed.

Ook kon de observant aangeven wat hun perceptie was van de wedstrijd: zeer sportief, sportief, niet sportief/niet onsportief, onsportief of zeer onsportief.

Figuur b1.6 Na-registratie derde scherm

REGISTRATIE WEDSTRIJD

OPMERKINGEN *

Scheidsrechters waren ouders. Ze wisten aan het begin van de wedstrijd niet waar ze moesten staan.

BEOEFEN JE DE ZOJUIST GEREgistREERDE SPORT OOK ZELF OF HEB JE DEZE Ooit BEOEFEND? *

Nee ▼

Tot slot diende de observant aan te geven in hoeverre zij bekend waren met de sport door inzicht te geven of ze de sport ooit zelf beoefend hebben.

REGISTRATIE AFRONDEN

SPORTKLIMAAT APP

